

pokojninskemu zakladu in 10.000 K kot ustanovo za eno posteljo za enega časnika v nekem sanatoriju za jetične. Sedaj je dokazano, da izvira omenjeni denar iz fonda, ki je bil nabran za žrtve potresa v Messini. List napada zaradi tega ostro Košuta, očitač mu, da je oškodovalec na ta način par sto Italijanov, ki so bili potrebni pomoči, odtegnili dotični znesek svrhi, v katero je bil nabran.

**\* Kongres jugoslovanske socialne demokracije.** V nedeljo in ponedeljek se je vršila v "Hotelu Tivoli" v Ljubljani konferenca jugoslovanske socialne demokracije. Predmet razprav je: "Narodnost in socializem" ter stališče, ki naj bi ga zavzela socialna demokracija z ozirom na jugoslovansko vprašanje. Manifestacijskega zborovanja v nedeljo so se udeležili tudi državni poslanci dr. Adler, dr. Renner in Seabar. Zastopana je bila dalje češka, bosanska, hrvaška in srbska socialna demokracija.

**\* Demokratsko ministrstvo** ima sedaj Danska. Ministrski predsednik Thals je bivši časnikar, njegova žena pa je še danes steno-grafinja v državni zbornici, trgovinski minister je navaden trgovec, poljedelski minister preprosti kmet, naučni minister župnik-radikalec, finančni minister pa pisatelj Edvard Brandes, brat znanega pesnika. Vsi ministri so odklonili naslov "prevzvišenost" ter ne nosijo ministrske uniforme.

**\* Interparlamentarna liga proti alkoholu.** Skupina poslancev v ruski dumi pošlje vsem zbornicam predlog, da se osnuje svetovna interparlamentarna liga proti uživanju alkoholnih pijač. Člani lige bodo imeli dolžnost, porabiti vsako priliko za nastop proti alkoholu in opozarjati javnost na poguben vpliv alkohola na splošne razmere človeške družbe. Zlasti bi morali v zbornicah uveljaviti svoja protialkoholna načela.

**\* Zahteve češkega ženstva.** Češka ženska društva so imela v praški mestni zborovalnici sestanek, na katerem se je sklenilo to-le resolucijo: 1. Za kraljevino Češko naj se ustanovi zakon v zaščito narodnosti in češkega jezika, kakor so to naredili Nemci v alpskih deželah. 2. Leta 1910. se mora ljudsko štetje vršiti po materinem jeziku. 3. Vsak avstrijski minister mora znati enega slovanskih jezikov.

**\* Na Črno goro** ima velik vpliv Italija. Pristranišče Bar, ki je bilo pod kuratelo Avstrije, vleče odslej Črno goro v vedno večje ekonomsko robstvo Italije. V Podgorici je bila prva šola za pouk laščine. Danes je že več takih šol. Učitelje plačuje laška vlada. Vpliv Italije se silno širi in velika je nevarnost, da zajame Črno goro tako, da se ga ne otrese nikdar več. Laški trgovci so preplavili Črno goro. Lahko imajo tudi monopol tobaka, ki gre v Italijo. Črnogorci pa morajo kaditi slab laški tobak. Knez Nikola tiči ves pod vplivom Italije. — Proti tujemu vplivu nastopajo "mladi Črnogorci".

**\* Kulturni boj na Francoskem.** Zveza učiteljev in učiteljic departementa Meurthe et Moselle je vložila proti škofi v Nancyu, monsignoru Turinazu, ki je sopodpisal pastirski list francoskih škofov proti posvetni šoli, posebno civilno tožbo, v kateri se zahteva odškodnina v skupnem znesku 10.000 frankov. — Škof Quimperski je naslovil na duhovščino svoje škofije pastirski list, v katerem priporoča snovanje društev družinskih očetov, ki bi imeli provročiti eventualno štrajk šolarjev, ako bi učitelji ne ugodili njih zahtevam.

**\* Ženske kot kazenski zagovorniki v Rusiji.** Pred kazenskim oddelkom neke petrograjske okrajne sodnije je nastopila prvi-krat neka ženska kot kazenski zagovornik. Državni pravdnik je ugovarjal, da bi se pustilo žensko kot zagovornika. Sodni dvor je pa protest državnega pravdnika zavrnil, nakar je državni pravdnik zapustil dvorano, tako da je moral sodni dvor zaključiti obravnavo.

## Obrambni vestnik.

**\* Slovenskim odborikom štajerskega "Lehrerbunda".** V "Tagespostu" je bilo pred kratkim čitati, da mariborsko nemško učiteljsko društvo proti temu protestira: "daß der steiermärkische Landesschulrat in zwei Teile geteilt werde, in einen deutschen und einen windischen!" — Ako je omenjeno društvo ud "Lehrerbunda" prosimo slovenske odbornike, da o priliki kake odborove seje slavnostnega naše nemške kolege poučijo, kako se naš narod pravilno nazivlja; ako pa društvo ni ud, odpade seveda vsaka akcija v tej zadevi. — Nadalje se obračamo do slovenskih odborikov s prošnjo, naj posredujejo pri nemški večini, da se v novi šematizem sprejmejo tudi slovenska krajevna imena. — In končno še eno prošnjo: "Lehrerbund" odbor naj povpraša, oziroma zahteva od dež. šol. sveta, da se v § 63. dokončnih predpisov k def. šol. in učn. redu obljubljenih določb o udeležbi šolskih otrok pri naznanjenih verskih vajah čimprej izdajo. Nič se ne ve, ali se kaj dela o tej zadevi ali ne, vendar pa bi bilo dobro, da smo tudi o tej reči na jasnem. Treba se je zdaj pobrigati, da bodo določbe naprednemu misljenju štaj. učiteljskega primerne, sicer bomo zopet po toči zvonili.

**\* Krvav škandal, ki je mogoč le na Kranjskem.** To našo notico, ki odkriva

škandalozne razmere, kakršne vladajo danes ob večini S. L. S. v srečni Kranjski, in ki smo jo objavili zadnjič: je priobčil tudi "Slovenski Narod". Prav je, da se take grozne stvari razglušajo najširši javnosti, ki naj zve, s kakimi krvoloki se moramo boriti!

**\* Pozdrav baronu Müllerju.** Iz Maribora nam pišejo: Komur je znan slučaj Gradišnik-Levstikov, ta pozna tudi imenitno osebo barona Müllerja. Učitelj mariborskega okraja, kamor pride sedaj za okrajnega glavarja, se ga prav nič ne veselim. Bil je že enkrat pri nas za komisarja in nam dal že takrat čutiti svoje kremplje. Vajeni smo že sicer sužnjiti takim gospodom, ker njegov sedanjí prednik grof Attems tudi ni bil prijatelj učiteljem. Z mirno vestjo je poslušal obrekovanja klerikalcev zoper učitelje in nastopal proti tem, kakor bi bili njegovi hlapi. Sicer pa nočemo govoriti o njem, dasi bi lahko marsikaj povedali. S tem hočemo samo priznati, da se prihoda barona Müllerja nikakor ne veselimo, ker pričakujemo v njem ravnotako aristokratskega despota kot je bil njegov prednik.

**\* Z Goriškega** nam pišejo: Prijatelj učitelj mi je pokazal izpričevalo, ki ga je dobil letos v Ljubljani, ko je obiskoval tam tečaj na c. kr. umetniško-obrtni šoli. To izpričevalo je nemško. Ali je to znamenje zaspanosti odločilnih faktorjev na Kranjskem, ali je to mlačnost, v kateri plavajo kruhoborci? — Zraven tega narodnega škandala moram še pripomniti, da vsi c. kr. okr. šol. sveti na Kranjskem (v sreči Sloveniji) dopisujejo med seboj nemški, istotako z drugimi uradi in celo s šolskimi vodstvi. Na slovenske dopise od okr. šol. svetov iz Primorskega odgovarjajo nemško! Kje je narodna zavestnost mogotev, ki sede v okr. šol. svetih? Na shodih kriče in se bijejo po slovenskih prsih, a malenkosten predlog na pristojnem mestu se boje staviti. Ali čaka ta gospoda, da bo dal iniciativo dež. predsednik Schwarz? Odgovarja li to postopanje narodni dostojnosti? Odgovarja narodni šoli in narodnemu učitelstvu? — Ako upravljajo naši sosed v Furlaniji v italijanskem jeziku in mi v ostalem Goriškem v izključno slovenskem, je li častno za Kranjce, da bijejo sami sebe v obraz z narodno mlačnostjo?

**\* Celjska mestna občina** bo glasom sklepa zadnjega občinskega odbora, kakor pišejo, na Wokaunovih stavbiščih (Karolinska cesta) stavila novo deško ljudsko in meščansko šolo. K troškom prispeval boše Schulverein 115.000 K. — V bližini tega stavbišča ima okoliška občina celjska že davno kupljeno ozemlje za zgradbo nove šole, a staviti je ne sme! In tako bo res, kar smo vedno trdili, da bo mesto prej tudi imelo novo deško šolo nego pa okolica. Slovenci smo pač povsod prava — raja!

**\* Kindergarten — Deutsche Volksschule.** Čedno poslopje s tem napisom je najnovejša stavba ob cesti, ki drži za goriškim kolodvorom proti Šolkanu, je pa tudi viden znak prodirajočega nemštva v Gorici. V to šolo pa se bodo lovili tudi otroci slovenskih in čeških železničarjev in se bodo odujevali svojemu rodu. Nujno potrebno je, da se nemške nakane preprečijo.

**\* Slovenske šole na Štajerskem** se bodo polagoma vse pomemile. V Lembahu pri Mariboru je bilo razpisano nadučiteljsko mesto. Dosedaj je bil Lembah trdnjava, ki se je pogumno branila nemškega navla. Odslej ne bo ta trdnjava nič več tako trdna. V terno za nadučiteljsko mesto so prišli trije nastrastnejši nemškutarji, dasi je bilo 13 izvrstnih slovenskih prosilcev. Ni se oziralo niti na učitelja, ki službuje v Lembahu 23 let in katerega je lembski krajni šolski svet jako pohvalno priporočal. V mariborskem okraju so prihranjena najboljša učiteljska mesta najhujšim nemškutarjem. Mi pa vse to mirno gledamo, kakor da bi nas to čisto nič ne brigalo!

**\* Šulferajnska šola v St. Ilju** še ne zadostuje. Vrše se pogajanja med Schulvereinom in Šulmarko o ustanovitvi nove šole v okolici St. Ilja. Za St. Ilj in okolico skoro ni rešitve. Nemštvo se je vrglo z vso silo na ta okraj, da ga čimprej ponemči.

## Učiteljski vestnik.

**Predavanja na učiteljskem!**

Z veseljem moramo pozdravljati konferenčni sklep učiteljskega zbora na moškem učiteljskem v Ljubljani, da se namreč eno uro v tednu jezika porabi za prosta predavanja. S tem se je tudi učiteljske dvignilo zopet za stopnjo višje in se uvrstilo v tem oziru enako z gimnazijo in realko, kjer so imeli taka predavanja že zdavnaj uvedena. Pa saj je zgodovinski fakt, da je bila temu slučna vaja v prostem govoru in debati že v šolah uvedena, a je počasi izgubila svojo vrednost, in sicer so zaradi življenjskih preobratov, ki so znatno vplivali na šolstvo. Vzroka nam sicer ne navaja zgodovina pedagogike, a ga kmalu najdemo, če jo združimo s kulturno zgodovino in premotrimo vpliv socialnih prevratov na šolstvo. Kakor se je preneslo težišče vzgoje z naroda na šolo in se je tesno oklenilo le nje, tako je izgubilo govornišvo svojo veljavo. Danes se nam to zopet uveljavlja, in sicer ne s političnimi smotri kakor nekdanj, temveč zaradi kul-

turnih stremeljenj s kulturnimi smotri. Uveljavlja se ravno med učiteljstvom, po njega prosvetnem delovanju in obdelovanju kulturno-prosvetnega polja. Da pa že v pričetku zavrtnemo dvom in pomislek o pristnosti stvari, kakortudi o političnem izkoriščenju, naj približno samo dejstvo, da motrimo stvar popolnoma s kulturnega stališča, ker se tesno držimo načela: Ni naloga učiteljskega uveljavljati ljudstvo v politične stranke, temveč v kulturo!

S tem je pa tudi že začetna pot našemu delovanju in smeri teh predavanj, ki naj napravljajo kandidati sposobnega za tozadevno delovanje pozneje. Učitelj ni samo vzgojevalec mladine, temveč mora biti tudi vzgojevalec in svetovalac narodu.

Da ravno ta predavanja okrepe in ožive slovenski kakortudi slovanski duh v bodočem učitelju, se nam zdi pomisleka vreden fakt, ker ona ga lahko postavijo na trdnjša tla narodno-slovanske zavesti in ga privedejo do oficialnih tradicij, oboževanja in deklaracij o bratstvu in bratski vzajemnosti na realnejša tla — skupnih kulturnih smotrov in interesov, po katerih postane vez naše vzajemnosti in složnega narodnega delovanja gotovo trdnjša, nego če jo zidamo le na frazerskih bombastičnih govorih. Kritična razprava iz zgodovine Slovencev; kritična razprava našega literarnega napredka; kritična razprava posameznih boljših znanstvenih del; kritična razprava našega gospodarskega položaja; kritična razprava našega obse socialnega položaja; kritična razprava slovanske literature; kritična razprava našega glasbenega delovanja; kritična razprava telesne vzgoje naroda; razmotrivanje aktualnih šolskih vprašanj; razmotrivanje naših jezikovnih zblizanj itd. — to vse da trajnejšo podlago naši narodnosti in Slovanstvu ter nas privede do resnejšega premočiranja narodnostnega vprašanja. Tako preidemo od narodnega čuvstvanja do narodnega dela in od tega razmotrivanja na širši narodnostni idejo — Slovanstvo.

Dasi so vsa ta vprašanja v prav ozkem stiku z učiteljstvom in so v ozkem stiku s šolo, vendar se o njih kaj redko razpravlja v šoli in preostajajo najpogostejše privatni pridnosti dijaka, kot njega same izobrazbe. Premnogokrat se je pa dogajalo, da je prišel kandidat popolnoma neveden in neveden o teh vprašanjih z učiteljskega, ker ni bilo nikogar, ki bi mu dajal tozadevnih navodil in iniciative. S tem pa, da se je uvedlo tozadevna predavanja v šoli, se je pripomoglo mnogo dijaku pri njegovi samoizobrazbi in se vsaj deloma izpopolnil pomanjkljiva izobrazba, ki jo dobiva dandanes učitelj na podlagi strokovnih šol.

Gospodarsko polje je oni moment, pri katerem učitelj jako mnogo lahko koristi z nasvetom ljudstvu in ki mu nudi obširno in hvaležno polje delovanja. Seveda je prvi pogoj, da so mu znani vsaj osnovni pojmi o narodnem gospodarstvu.

Edmondo de Amicis govori laškemu dijaštvu o socialnem vprašanju in pravi: "Bavite se sedaj s tem vprašanjem, sedaj, dokler sta um in srce spremljiva za velike ideje, sedaj, dokler morete izkušati na sebi celo resnico visoko učenega narodnega gospodarja, da umevanje socialne vede izhaja bolj iz srca nego iz razuma; sedaj dokler kruta borba za obstanek še ni skrhala vaše velikodušnosti in vašega sočutja in se še niste pomirili z ljudsko bedo!" — Komu bolj nego učiteljskemu je potreba orientacije v teh vprašanjih, o katerih razpravlja socialno vprašanje. In bodisi to žensko, bodisi delavsko ali katerokoli vprašanje, brezdvomno ima tudi učitelj na njih rešitvi svoj interes, ker skoro vsako socialno gibanje in socialen prevrat vpliva na šolstvo. In da je učiteljskemu delovati v prid socialnih prevratov, ki prinašajo blaginjo narodu, je naravna posledica njegove vzvišenega poklica.

Toda pustimo to in preglejmo neposredne posledice in sadove, ki jih donaja lahko ravno ta ura, ki jo g. profesorji žrtvujejo v res idealni namen učiteljstvu.

Govornišvo, ki se počasi razvija v živahen in zanimiv govor, je oni faktor, ki pripomore v mnogih ozirih in marsikateri stvari k znatno boljše učinku in boljšim uspehom. Pripomore pa tudi k dobri nastopu, ki so velikega pomena za učitelje ne samo med ljudstvom, temveč pripomorejo mnogo tudi uspehom v šoli. Čistost jezika, ki ga nam pa v tem oziru pridobi vaja, je ono, kar daje vsej stvari blek in sijaj.

Snov, ki se jo tu obdeluje, je prikladna po večini tudi za ljudstvo in tako si prične učitelj že na učiteljskem nabirati tozadevnih zakladov, kar mu bo v znatno oporo pri njega delovanju v dobi službovanja.

Roditeljski večeri in socialni zimski kurzi po deželi se zbude, gojiti se bo pričela pošolska izobrazba šoli odrasle mladine in tako se nam odpirajo v daljni perspektivi še razni preobrati — odpira novo življenje, katerega dosedanjih neuspehov s mirno vestjo lahko pripisujemo le nepopolni tozadevni izobrazbi učiteljskega, ki jo je prinašalo z naših učiteljskih na službeno mesto.

Poleg strokovne izobrazbe, ki bi zadoščala, smo pogrešali pri vzgoji učiteljskega do danes one izobrazbe, ki naj usposablja učitelja za izvenšolsko delovanje. Da bi si jo pa iskal šele tedaj, ko je na svojem službenem mestu, mu tega ne dovoljuje boj za obstanek — za kruh. Tisto malo časa, kar mu ga preostaja, je nemogoče, da bi ga uporabljal hkrati za svojo tozadevno samoizobrazbo in za delo.

Najvišji smoter, ki se bo pa dosegal s temi predavanji, je zbujanje zanimanja za razna aktualna vprašanja in za čitanje.

Interes čitanja in privatnega študija bo postajal vedno večji, ker bo imel gojenec smoter predavanja pred seboj, ki mu bo bližji od javnega delovanja: brez dvoma se bo pa s tem povzdignil tudi interes za šolske predmete.

Želeti bi bilo od kandidatov, da se resno oprimejo tega delovanja in uporabijo priliko, od strani profesorjev pa primerne iniciative ali vzpodbude.

Posnemanja vreden je pa ta ukrep tudi za druga učiteljska, v kar naj se učiteljsko dijaštvo samo poprime rešitve tega vprašanja in naj zato stori primerne korake.

## Vestnik.

**Službo tajnika in potovalnega učitelja za kmetijstvo** razpisuje kmet. družba za Trst in okolico. Služba je v prvem letu provizorična proti dvemesečni odpovedi, v slučaju zadovoljivega službovanja se po tej dobi namesti tajnika in pot. učitelja lahko stalno. Prvotna letna plača znaša K 2000 ter je nastopiti to mesto po možnosti s 1. januarjem 1910. leta. Za to službo je neobhodno primerno znanje v vinogradništvu, kletarstvu in sadjarstvu; vsaj deloma v vrtnarstvu in cvetličarstvu. Zahteva se tudi zadostna praktična usposobljenost. Učni jezik je slovenski. Prosilci za to mesto naj vložijo svoje prošnje, opremljene s primernimi prilogami o starosti, dovršenih šolah ter o službovanju v praksi, najkasneje do 15. decembra t. l. na kmet. družbo v Trstu, ul. Giorgio Galati št. 12. II.

**Imenovanje.** Cesar je imenoval namestniškega svetnika, dosedanjega voditelja okr. glavarstva v Tolminu Amadeja Prinziaga referentom za upravne in gospodarske stvari pri primorskih deželniških šolskih oblastih.

**Šolskim vodstvom in krajnim šolskim svetom** na Štajerskem priporočamo znova solidno trdiko šolskih zvezkov Goričar in Leskovšek v Celju v nakup šolskih tiskovin, ki so se tiskale v Učiteljski tiskarni v Ljubljani. Tiskovine so prirejene po najnovejših vzorcih na najboljšem papirju in okusno izdelane, v čemer se naj blagovolijo sl. šol. vodstva in okr. šol. sveti prepričati. Z naročbo teh tiskovin ne podpirate le trdiko Goričar in Leskovšek, ampak tudi Učit. tiskarno. Vsem bodi vedno geslo: Svoji k svojim!

**V. J. Havliček a bratr,** Poděbrady (Kralj. Češko), slavnostni izvoznik modnega in rokotvornega blaga, otvoril je božično razprodajo po znižanih cenah in pošilja v izbero vsakemu, ki se sklicuje na naš list, zbirko vzorcev blaga za gospode in dame, namiznih in kavni garnitur, robecev, brisač iz Havličkega blaga, pripravna za božična darila poštine prosto. — Priporočamo c. učiteljskemu to realno in solidno prvo češko trdiko v naročitev.

**Prošnja iz Gorij na Gorenjskem** Pri nas bomo zidali novo šolsko poslopje za 4 razrede. Da postavimo šolsko poslopje, ki bo zadostovalo vsem zahtevam glede velikosti, razdelitve učnih in postranskih sob itd., prosim vse tovariše, službujoče na šolah, ki v vsakem oziru ugajajo, naj mi to naznanijo, da dobim tem potom primerne načrte za šolsko stavbo v roke.

J. Žirovnik,

šol. voditelj.

**Poročil se je** dne 21. t. m. tovariš Fran Flerč, nadučitelj v Rovtuh, z gđ. Tončko Kasteličevno, hčerko posestnika, lesnega in vinotrčca v Dol. Logatcu. Bilo srečno!

**Šolarsko zavetišče,** t. j. dnevno zavetišče za šolo obvezno mladimo obojega spola, ustanovi ljubljanska mestna občina. Bila je za to nujna potreba. Več o tem prihodnjič.

**Na slovenski deželni kmetijski šoli v Gorici** se je vpisalo letos 40 gojencev.

**V Žusmu je umrl** 18. t. m. nadučitelj Maks Sribar v 46. letu svoje starosti. N. v m. p.!

**Otvoritev realke v Šibeniku.** Dne 27. pret. mes. so v Šibeniku slovesno otvorili realko.

**Iz šolske službe na Kranjskem.** Učiteljska kandidatinja Ana Ojstriš je imenovana za supletinjo v Marjanišču. Prov. učiteljica Matilda Podkrajšek je postala pomožna učiteljica na Huthovem zavodu v Ljubljani. Bivša supletinja v Ligojnih, Marija Vizjak pride kot prov. učiteljica na Vič. Prov. učiteljica Amalija Sever pride na Dobrovo. Supletinja Ernestina Blažnik pride iz Domžal v Brezovico. Namesto na dopustu se nahajajočega učitelja Karla Perkota pride v Šmihel supletinja Marija Ribnikar.

**Iz seje c. kr. okr. šol. sveta za goriški okraj.** Uradna naznanila so se vzela v znanje. Stalno se upokoje Komac Ljudmila